UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Bartolvs In Avthentica, Et Institvtiones

Bartolus

Lugduni, 1567

Jnutilibus stipulationibus.

urn:nbn:de:hbz:466:1-96136

Visual Library

tio:vt.s.Itē ñ ē bõ a doctrina seu notitia iudicialis stipulatiõis: q2 iudex ob hoc ipsu3 p ea interponēda ñ aditur: q2 imo qñq3 sic ⁊ qñq3 non. Item gl. dicit illam notitiam que est ad scripturā ñ ad dīe sic l. nam pretorie stipulationes vel tractate sunt ⁊ habēt tractatū suum ordinatu3: vt in ff. de preto. stip. s3 iudiciales no habent tractatū ordinatū, imo sunt vage p plures tractat⁹ iuris nā vna est. ff. mād. l. si pcuratorē. alie i diuersis locis aiūs. S3 ista doctrina nõ valet ad hoc cognoscam⁹ naturā iudicialis ⁊ pretorie. Sed de cõmuni. Et dicitur ꝙ pro tanto dr cõmunis: q2 in aliquo sui nõ est de natura totaliter materie pretorie sed participat naturā iudicialis. Nõ intelligas qd ppter hoc dicatur cõis: q2 in omni casu h3 aliquid nature mere pretorie ⁊ iudicialis, ⁊ sic intelligedū: sed pone exemplū ẽm gl. de cõi que in aliquo casu suo naturā h3 pretorie, sed participat naturā iudicialis. ecce cautionē pupilli saluā fore, que in aliquo casu suo h3 naturā more pretorie vt cū iudex principaliter aditur ob hoc ipsu3 ver. igitur dico tutores dati pupi. sunt adhuc nõ satisderint rē pupilli saluā fore. ⁊ aliter cū tutor ob hoc ipsum principaliter adit ptorē, in isto casu h3 hic cautio naturā mere ptorie: q2 a ptore fuit inuenta. Itē q2 ob hoc ipsum iudex principaliter aditur. Itē in casu põt esse ꝙ nõ tota est de natura mere pretorie, s3 participat naturā iudicialis: vt qñ pro ea interponēda iudex principaliter nõ aditur: vt ecce pupillus nõ h3 tutorem, ⁊ ob hoc amici veniūt ad iudicē, vt detur: ⁊ cõsequēter petunt vt iudex faciat ab eo tutore satisdari rē pupilli saluā fore. In casu hoc dicunt ipsi ꝙ ista cautio participat naturā iudicialis, q̄ natura est vt ob hoc ipsum iudex pncipaliter nõ adeatur. ⁊ sic dicunt eā esse cõmunē. Sed opponitur de hoc ꝙ ipsimet dixerunt, ꝙ licet cautio pretoria super quā iudex pncipaliter nõ adeatur, nõ ppter hoc min⁹ est dicenda d natura mere ptorie ppter habilitatē q̄ h3: vt per eam iudex principaliter adeatur, ⁊ dicimus qd postea iudex principaliter adeatur quamuis hic nõ sit. ff. ad. l. Aqui. l. his verbis. Sed dico i parte ista cū cautio rem pupilli saluā fore, sit ptoria. id est de natura mere ptorie cū iudex pncipaliter p ea adit. vt. s. dictū est dico ꝙ licet cõtingat ob eā iudicē pncipaliter nõ adiri. nõ propter hoc minus dicēda est de natura mere pretorie: ergo maledicūt rõe p̄dicta eam esse cõmunē, cum propter hoc sit pretoria, vt pbaui. ⁊ his ipsi iuuat se alio ad ostendēdū qñ ista cautio participat naturā iudicialis. Põe: duo sunt tutores testā[mentar]ij dati pupillo, mõ ita est qd vn⁹ nõ põt exigere ab alio precise vt pstet cautionē rem pupilli saluā fore, sed bene põt dare electionem vnius alij vt vel satisdet, aut solus administret. Hoc est exēplū qd hec cautio rēpu. ⁊c. participat naturā iudicialis q̄ est, vt p ea iudex ñ adeatur principaliter. Sed certe nõ mutauerūt verba, s3 posuerūt diuersitatē inter naturā iudicialis ⁊ ptorie pncipaliter adiri ⁊ tūc naturā ptorie pncipaliter nõ adiri, ⁊ tūc natura iudicialis. Hoc tñ pcise peti, ⁊ tūc sit natura ptorie: si precise nõ peti ⁊ tunc sit natura iudicialis tm: s3 hoc deberēt dicere qd ptoria ea est q̄ a ptore est introducta, p q̄ interponēda iudex pricipaliter aditur, ⁊ petit pcise: s3 ista rõ nõ bñ 9sonat rationi q̄ ponitur hic in tex. ibi
3 ⁊ ptor iubet rē salluā fore pupillo: caueri: ⁊ iterdū ⁊c. † Seqtur i litera. Vel de rato stipulati. Hic dicit gl. qd cauto de rato ē cõis tā iudicialis, q3 cõuētiõalis stipulatiõ, tūc eñ est cõuentiõalis qñ extra iudiciū interponeret. vt est videre exemplum. ff. ratam haberi interdū ⁊ tunc est iudicialis. qñ in iudicio iterponitur, vt est videre exemplum. rem ratam haberi. ff. d proc. l. seruū. Alij dicūt qd iõ cautio de rato est cõis q2 qñq3 interponitur a procuratore actoris: ⁊ hoc regulariter. vt. C. de pc. l. j. qñq3 a procuratore rei,
4 vt. ff. de pcu. l. Põpon. §. sed in his. † Nūc redeo ad id qd. s. dixit gl. ve3, quod pretorie habent terminatum tractatum. S3 certe hoc nõ est ve[rum], imo sunt disperse per diuersos tratatus nā tractat⁹ de colla. bonorum nõ est tractat⁹ terminat⁹ ad pretorias stipulationes, ⁊ tñ de his ibi videmus ff. de collat. bonorum l. j. §. nubet. ⁊ l. si quis filiū. §. pr. ⁊ ff. de verb. obli. in cõuētiõnalib. gl. recitat hic qd dñs Jo. repbat opi. Jo. ⁊ recitat sic qd Joā. dicit qd ptorie sunt q̄ interponuntur a iudicibus. Sed certe domin⁹ Jo. dixit alio mõ. ⁊ hoc credo verū, dum dicit hic: Pretorie sunt stip. q̄ sunt introducte a pretorib. ⁊ a pretoribus interponūtur. Iudiciales sunt q̄ interponūtur a quibuscūq3 iudicibus. vnde ea stipulatio q̄ est appropata maioribus ve3 pretoribus viuis est introducta a pretoribus mortuis, solum illa est pretoria. Et intelligo ptorē viuū esse eum q h3 merū ⁊ mistum imperiu3: ⁊ ita voluit. Jo. dicere qd p interponēda ptoria cautiõe adiretur iudex q esset de maioribus. ⁊ est lex p eo. ff. de iurisdictiõe oium iudicum l. iubere. ⁊ ff. d verb. ob. l. v. §. j. ibi nā hic a iurisdictiõe ⁊c. ⁊ certe litera nr̄a q̄ dt pretorie sunt q̄ a mero ptoris officio pficiscuntur: iudiciales sunt q̄ a mero iudicis officio pficiscuntur. Cõmunis est q̄ alio sui casu tenet naturā mere ptorie: ⁊ hoc est qñ ptor viuus iubet interponi. ⁊ que qñdoque non tenet naturā mere pretorie, ⁊ quando pro ea interponēda minor magistrat⁹ bñ interponit eā. ff. de dāno infecto. l. j. ⁊ l. dies. §. duas. ⁊ vide si litera hic dicat. Cõmunes sunt stipulatiões. veluti rē pupillo saluā fore: nā hec est rõ ⁊ ptor iubet re salu[am fo]re pupillo, caueri ⁊ tūc sequuntur naturā mere pretorie s3 participat naturā iudicialis Si aliter hec res. id est, hec cautio expediri nõ põt, vt q2 pretor viu⁹ absens est. Sed oppo. nā de dāno infecto competit cuilibet magistratui, ergo d3 dici iudicialis ⁊ tamen vocatur pretoria ⁊ opponit ff. de dam. infec. l. sed si ipse. sic vides qd periculu3 erat, p ista cautione venire ad ipsum: q2 forte anteq3 venisse3 ad pretorē dom⁹ vicini mei corruisset ⁊ domū prostrauisset, ideo voluit pretor citius cõsulere indemnitati gñrali, vt qlibet magistrat⁹ posset interponere. ff. de dā. infect. l. j. Uel dic qd ptores hic dlegauerūt magistratib⁹: ⁊ iõ magistrat⁹ ñ videtur facere s3 ptores vt. ff. de offi. ei⁹ cui mā. est iurisdictio. l. j. §. q̄ mādatu3. vel. qd s3 stricte sumēdo nõ p̄torie sunt ille tātū q̄ a p̄torib⁹ sunt introducte vel q2 qd dr qd magistratus interponūt cau. dam. infe. ve3 est ex incidenti possunt impendere ea que sunt misti imperij. vt d iud, l. quoties. ⁊. C. vbi ⁊ apud quos in inte. resti. l. vnica. Bart.

De inutilibus stipulationibus. Rubr.

1 Liber homo inter ignorātes bene põt vēdi nõ tamen stipulari: ⁊ de ratione diuersitatis.
2 Res aliena põt vendi, nõ aūt obligari, ⁊ de rõne diuersitatis.

Omnis res q̄ dominio.

1 [d]rio subiicitur ⁊c. Sequitur in litera. Idem iuris est si rem sacrā vel liberum hominem, ⁊c. gl. dt ⁊ bene, qd liber homo inter absentes bñ põt vēdi. Sed que est ratio diuersitatis. q2 põt vendi non tamen potest stipulari: gl. respondet, qd in stipulatione transfertur dominium, in venditione. non transfertur dominium. Sola rei venditio sufficit cum obligatione de euictione. Deinde glo.
2 facit aliud quesitum ve3 quare res aliena põt vendi ⁊ non obli-
a gari. Ad hoc respõdet. q2 in obligatione pignoris ius cõstituit creditori scilicet quod datur sibi hypothecaria vt possit auocare a quolibet possessore, sed in re aliena non possu[m] ius cõstituere. In venditione non constituitur ius aliquod. sed sufficit sola traditio, ⁊ ideo sec⁹. Ad primum redeo, ⁊ videtur per rationē glosatoris qd si stipularer liberum hominem mihi tradi, quod v3 stipulatio. quod nõ aperitur hic: sed tu dices alio modo qd nõ est diuersitas inter stipulationē de libero homine, ⁊ venditionē nisi in vno, vt videbis nā venditio liberi hominis nõ tenet quātū ad rem ipsam sed pro tāto dicitur vēditio q2 exegit emptor vt decipiat p actionē ex empto cognitos qd est liber: vt. ff. de cõtrahē. emp. l. q officiū. Modo vide solutionē in qua diuersificat qñ sit ex cā lucratiua ⁊ tūc nõ põt agere stipulator vt decipiatur. Sed pone stipulationē de libero homine factā ex cā non lucratiua. tūc dico agit emptor vt decipiatur p actionē ex empto: vt in stipulatiõe liberi hominis agit stipulator vt decipiatur per actionē ex stipulatiõe sicut emptor p actionē ex empt. Sed ñ. q2 stipulatio est stricti iuris, ⁊ ideo ex ea ago nõ ad decipiendū vt pbatur hic. ff. de dolo. l. elegāter. Ad 2m respondeo ⁊ dico qd falsum supponit gl. aut ridiculosum fuit querere rõnē diuersitatis. nā in obligatiõe pignoris est hypotheca ex qua nascitur hypothecaria que est in rē ⁊ pignoratitia 9tria que est personalis, vnde sic vides: q2 venditor fere alieno iure tenet de euictione. Item obligās rem alienā tenetur pignoratitia actiõe. ff. de pig. actio l. tutor. §. j. ⁊ sic vides ꝙ emptor a nõ dño bona fide ⁊ iusto titulo h3 publicianā q̄ est in rē aduersus aliū a dño: ita creditor h3 hypothecariam aduersus oēm aliū a dño. vt. ff. de pig. actio si habeo vnde conferem creditori agenti hypothecaria que non dicitur ⁊ obligans dominum. Sequitur in litera. Vel liberū hominem tamē seru⁹ erit p hūc. §. soluit quidē dominus questionē talē. Consuetudo erat in quadā regione ꝙ si quis liber cõtraheret cū ancilla alicuius efficeretur seru⁹ domini ancille, ⁊ pone quedam erat mulier q̄ habebat seruum, ⁊ volebat manumittere cõtrahēdū manumis. ꝙ si aliquo modo seruus reficeretur ꝙ esset suus deinde seruus manumissus venit ad religionē vbi erat cõsuetudo predicta ⁊ 9traxit cum ancilla cuiusdā modo factus ē seruus: petit cū dñs ancille, domina manumitēs petit, quero quid iuris. Certe videt ꝙ manumittēs non debeat habere: quia ista cõuētio facta cū ad seruitutē recideret, nullius ē momēti vt hic. Si certe. §. iste parum facit: quia loquitur qñ facta est cõuentio tempore libertatis, sed maior proposita certe conuentio, cū manumittebatur. sed vide libe. Roffred. res minoris prohibet alienari sine decreto. sed pone ꝙ

ego vendidi rem minori, ⁊ anteq̄ fieret sua cōveni vt eā mihi venderet intra annum, nunquid valet ista cōventio: R̄ndetur quod non, ⁊ ita refert ꝯventio ad statum in quo prohibetur alienari quā ni: añ illū statū affectu sit, ita refert cōventionē ad statū in quo fieri non pōt. ⁊ non sic erat seruus manumittentis. arg. ff. de rebus eorum qui sub tu. vel cura. l. j. ad fi. l. ij.

ADDITIO.

1 Non obligari. Adverte tamen ꝙ res aliena nobis debita pōt obligari a nobis. Ita no. Bar. i. l. creditor. §. j. ff. q pot. in pig. hab. Et ꝙ res aliena in preiudiciū vendentis est, domini possit vend. Bar. in. l. inter sua. C. de rei vēdica.

1 Fideiussor qualiter obligari possit in obligationib' operaꝝ.
2 Obligationes due an nascantur ex obligatione faciendi
3 Factū ipsum ⁊ interesse an sint idem in obligatione faciendi, an vero diversa.
4 Factum alienum regulariter nemo promittit.
5 Stipulari alteri regulariter nemo potest, ⁊ quando, ⁊ quomodo intelligatur.
6 Instrumentum an debeat edi cum die ⁊ consule.
7 Instrumentum quando non possit reprobari per testes.
8 Instrumentum qualiter possit probari, ⁊ quot testes requirātur.
9 Solennitas intrinseca presumitur.
10 Substantialia venditionis sunt res ⁊ pretium.
11 Solennitas extrinseca nō presumitur.
13 Pena an cōsideretur i stipulatiōe penali si ñ intersit stipulātis.
14 Utile quando vitietur per inutile.

Si quis aliū daturum ⁊c. Hic ergo vides qđ si pmitto Titium faturum, non vz. ⁊ facit iste. §. ꝯ illos q p scriptorib' suis accipiunt fideiussores. 1 †Qui ꝓmittunt ꝙ scriptor fideliter opus ad implebit. nam videtur ꝙ non valeat cū promittat factum alienum. Item dicit litera q si promitto sic, promitto me curaturum ⁊ facturū ꝙ Titius faciet, vel dabit. ꝙ bñ vz tunc si certe adhuc videtur non valere nam Titius principalis pmissor pmittit se facere vel scribere: vñ cum fideiussor pmittat se curaturū ⁊ facturū quod Titius dabit vel faciet pmittit aliud q̄ principalis pmissor: q2 videtur quod non valeat. ff. de fideius. l. Grece. §. Stichum. vnde gl. reuocat in dubium qualiter fideiussor obligetur in obligationibus operaꝝ. Et ego respōdeo ꝙ pdicto mō pōt obligari fideiussor nec obstat ꝙ dr in l. Grece. q2 illud verbū ꝙ vbi fideiussor pmittit omnimodo factum extractū a facto rei principalis, ac vbi pmittit fideiussor factum ꝙ bñ arguit facto permisso ⁊ reo principali tūc bñ tenet obligatio vt. s. vidisti exēplū de Titio scriptore. Itē pōt obligari fideiussor in obligationibus operaꝝ. Titius nō adimpleat qđ pmisit pmitto loco facti pmissi interesse pecuniaꝝ. nam certe in casu isto nō videor pmittere aliud ita q aliud penitus ad hoc qđ pmisit principalis promissor. nam q̄dāmodo videor illud idem pmittere ex locū eius promittā interesse pecuniaꝝ nā pretium succedit loco rei. vt. ff. de pe. here. l. si rem ⁊ pretium, licet gl. in aliquib' locis videatur dicere cōtrarium. 2 †Sed certe si advertas ad rōnē gl. ñ sunt ꝯrie. nā ex obligatione faciendi due nascuntur obligatiōes vna ad factū, alia ad interesse, si. factum nō sequatur, vnde in eo casu in quo ad interesse est obligatus fideiussor, in eodē casu est obligat' pmissor. nā ista obligatio post morā pncipalis debitoris ꝯbit, vt. ff. d ope. lib. l. libert' morā. ergo fideius. q obligat se ad interesse si factū ñ sequat, obligat se ad illud ad ꝙ obligat pncip. debitor i eodē casu in q̄ obligat fideius. s. post morā. 3 † Itē ꝙ factū ipsū ⁊ interesse sint idē, ⁊ nō diversa q̄. ad intentionē legis pbo. nā lex dicit ꝙ illud qđ petitur alibi video ꝙ vbi factum petitur ꝯtingit quod cōdēnatio sit ad interesse: ergo lex p eodē reputat factum ⁊ interesse, vt. ff. de cōfes. l. j. Itē alio modo pōt se obligare fideiussor in obligationibus facti: si fideiussor simpliciter fideiubeat, vt. ff. loca. l. quero. Sed caueas in hoc: nā fideiussor obligat se si simpliciter fideiubeat in obligatiōib' dādi statī ē obligat' ⁊ tūc demū mora ꝯcta. ⁊ iō q2 iure iste creditor nō pōt eligere vt prius cōueniat fideiussorem. ff. d ope. li. l. libert' morā. Sz dicas q fuit rō istius subtilitatis, scz ꝙ valeat, si dicam, promitto me curatuꝝ quod Titius faciet. ⁊ ista non valeat, promitto quod Titi' faciet: R̄ndeo. iste obligationes cōtrahuntur verbis, ⁊ iō voluit lex qđ recte conciperentur verba in persona loquētis. nā ex quo verbis ꝯbitur, aut recte cōcipiant, aut in totū non valeat. vt. ff. d verb. obl. l. quicquid astringende. ⁊ forte hic aliud q2 non valeat stipulatio precedentis stipulationis aut interrogatiue sequēte sicut eē. cum verba trāsposita idem significāt, r̄ndeo, nam multi promittunt qui si scirent quod acciperetur, nō promitterēt, ⁊ ideo, nisi interrogatio pcedat, pmissor nō presumit se velle obligare cū ignoret voluntatē alius alterius Sed vbi pcedit interrogatio, tūc certus est de voluntate stipulātis. Et ideo si pmittat, obligat cū effectu, ⁊ sequitur obligatio: ⁊ est ratio d. gl. 4 †q2 nemo alienū factū potest pmittere. Sed fallit: q2 aliquis pōt factum pmittere, vt in cautiōe de iudicio sisti, vt q2 promitto Titiū iudicio sisti, sed certe hic nō fallit: q2 cū promitto me sistere Titiū. ff. de verb. oblig. l. stipulatio ista. §. vlt. Itē dicit gl. qđ fallit i ista stipulatiōe cū pmitto te habere licere fundū: q2 bene vz. et tunc promittit factum alteri'. scz ne vnus te impediat ⁊ adducit legē. ff. de verb. obl. l. stipulatio ista. Sed certe lex ista dicit ꝯriū. scz quod nō valeat stipulatio talis, vt ff. d ac. emp. l. exempto. §. quī autē, aut stipulatio habere licet interponitur, in contractu, cui' natura est talis, vt dato qđ nō pmissū fuisset, nihilominus teneatur promissor de facto omniū vz ⁊ tunc stipulatio, ⁊ sic loquitur. ff. de verb. ob. l. stipulatio ista habere licere. Itē dicit qđ fallit in illa rē pupilli salvā fore, sz certe fideiussor ibi pmittit factū proprium cū pmittit se seruare in dēnē. ff. rem pupilli salvā fore. l. ij. 5 †Seqr in litera. Si qs aliū. Vides ergo qđ si stipulor dare aliū nō vz. Quidā intelligit quod nō vz vt stipulatio, valet tñ vt sit pactum vtile. Alij dicunt quod nō vz vt sit pactum. ⁊ ad hoc habes. ff. de pact. l. j. §. vltimo. ⁊ vide ꝙ ipsi intellexerūt. nā bene concedunt oēs quod si stipuler dare illi, quod nō valeat: sed si penalis stipulatio fuerit apposita si nō dec, bene vz, vt j. versa vice, sz quādo cōmittatur alij, ⁊ valeat intātū vt sit pactum, quāvis inutile ⁊ tunc cito cōmittet stipulatio cū incipit a pcedenti pacto: q2 cōtestabitur lis sup eodē facto, ⁊ ex tunc penalis stipulatio cōmittetur: si vero nō voluerit ad hoc etiā vt esset pactū inutile, tunc cōmittet stipulatio penalis tardissime. scz quādo certum erit promittentē nō posse dare. nā ex q̄ penalis stipulatio pendet ex precedenti cōditione, scz sic. ⁊ si Titio nō dederis, promittis centū nomine pene, tunc est expectādō ad hoc quod stipulatio cōmittatur quo ad certū erit pmissorē nō posse dare, vt s. de verb. obl. stipulatio ista. §. alteri. Sed dicas qđ si ita cōcipiant verba ista, pmittis illis qđ nō est sed si dicā sic promittis mihi quod dabis illi. h. d. gl. quod est pactū ⁊ hoc penalis stipulatio sequēs pēdet in pcedēti pacto, ⁊ hic cōtestabitur lis de facto: q2 hic acquirit obligatio naturalis. q̄ꝫ certe verū nō est. imo dico qđ hic nō acquirit obligatio naturalis mihi, q2 in ea nō interest nulla mihi obligatio acquirit nec ciuilis nec naturalis, vt ff. de verb. obl. l. q insulā. vñ in hoc resideo, ⁊ dico non fieri vim que pcedat pactio nulla vel vestita. sz bñ facio vim an pcedat aliqua pactio qualis qualis. vel nō. nā nisi pcessisset pactio, vt q2 dicis pmittis illi, qđ dabis illi, vel si pmittis centū nomine pene, pmittis. Hic dico i vtroq; exēplo penalē stipulationē cōmunt qđ cito dtur ex. iudicium, ⁊ nō dabit: nā l3 ista pactio nō valeat q̄ ad se saltē, vz quo ad declarādū penalē stipulationē. nā planū est qđ promissor in pacto precedent promisit simpliciter, statim voluit vt peteret si esset factū pactū vtile, vt s. de verb. oblig. l. si pure. ergo facit voluntas sua in pacto qđ statī peteret. Pone ergo penalē stipulationē secutā sic si nō dedero. pmitto centum nomine pene: certe istud si nō dedero determinabit p voluntatē pcedentē que fuit de petendo statim. nā que in pfationib' dicuntur, in sequentib' repetita intelligunt. ff. de verb. obl. l. Titia. ⁊ ꝙ pactū invalidū deleget penalē stipulationē valida pbo. Quidā instituit heredes in pmo testō qđ fuit efficax. deinde in scđo testamento instituit alios heredes, quod testm̄ fuit inefficax, mō planū est quod instituti in scđo testamento inefficaci nō erunt heredes. Sz primi remanebūt ne herede. †Sed certe respōdeo quod nō. nā quāvis scđz testm̄ invalidum sit quo ad se. est tñ validum quo ad declarandam voluntatem pmittentis in penali stipulatione, vt qđ ad nec statim volui peti ex pacto pcedenti seruisset, ita diceremus illud valere statim peti in stipulatiōe penali que vz arg. l. ff. quibus vt indig. l. qsquā. Sed vbi nulla precessit pactio. vt q2 sic dixi si Titio decē nō dederis, promittis x. nomine pene, tunc dico quod stipulatio pendet a pcedenti cōditione: ⁊ ideo nō cōmittitur donec certū fuerit pmittentē Titio, posse nō dare cū non possit declarari voluntas pmittentis p precedens pactū qđ nullum fuit: ⁊ ideo cōmittatur tardissime. vt s. de verb. oblig. §. qs ita, Fallit vt dicit gl. C. d nomine. pecu. de do. que sub mō. l. quoties. §. ex pacto vnus alij querit actio. Sed circa illā. l. expsse est ff. ad Trebell. l. debitor. so. in l. debitor. Marit' nō habeat dotē ex cā lucratiua: ⁊ ideo nō est mirū si nō potuit honorari vt per pactū filie acqrat matri. ⁊ qu ꝙd maritus dotē recipiēs non hz causā lucratiuā, qđ pbatur. ff. re amo. l. ij. Iul. ⁊ in l. quoties. habebit lucratiuā causā. ⁊ ideo nō est mirum si magis honoratur quā in alio quaz ⁊c. Sic ergo vides quod adiecto pōt fieri solutio, qđ intellige nisi persona eius esset mutata. ff. de solut. l. cum qs. ⁊ facit hoc in pcuratore dimissoꝗ ñ qs pfectur' cōstituit pcuratorē ad negotia, ⁊ dimittit: an cū nō est soluēdū si mutata

fuit eius persona si soluatur nõ liberatur debitor, ex quo procu-
rator factus est malus, tacite videtur esse mãdatũ reuocatũ, sicut
tacite reuocar legatũ. ff. de adim. leg. l. iiij. Et sic vides hic i perso
na adiecti q nõ est soluẽdũ: si mutatus fuerit eius status. Quid
plura: ar. ius. d. ff. de sol. l. Cornelius i fi. ti. l. z format libellũ sic q
do adiecisti personã, sic promisisti mihi aut Titio, qre peto vt mi
hi soluas, nã z lex dt. ff. de solut. l. si quis stipulat⁹. x. in melle con-
stat q. j. nõ fuit dictum in libello q ei solueretur lit. cõtest. Seq-
tur in litera omnino esse credẽdas. Sequitur toto eo die. Idẽ si
probaret alio die se abfuisse, dũ tñ hec essent incõpassabilia sic vt
illa die abfuisset z instrumẽtũ factũ fuisset. Sed nunquid idẽ erit
de loco z die: Nota qd dies inseritur in instrumento, alias nõ vz:
ita locus inseri dz, vel alias nõ valet instrumentum, videtur per
literam istam que dicit quod instrumenta infirmatur per altera
tionẽ locorũ. Sed qualiter posset probari locorũ alteratio, nisi de
loco fieret mẽtio in instrumẽto: Certe nullo modo: z ideo seruri⁹
6 est vt inseratur locus in instrumẽto. Denuo dt gl. q vbi petitur
instrumentum edi ad hoc vt accusetur instrumẽtũ tunc edend⁹
est dies z cõsul. Sed ego distinguo, aut petitur edi vt accusetur
i ea parte in q est dies z cõsul, z tũc bñ dt gl. aut petitur edi vt ac-
cusetur in alia parte, q in qua est dies z consul, z tunc bene nõ e-
ditur dies z cõsul. Sed quid si falso dicat se accusare velle i alia
parte in q fuit dies z cõsul. Rñ. iurabit quod malitiose non petit
si nõ sit irritatum, vt. C. de in. calum. l. j. alij dicũt q accusans dz
se inscribere ad penã talionis si non probe falsitatem in parte q
dixi. C. de exhib. l. jt. C. de fide instru. l. vlt. Sed certe hoc veruz
est nisi acusatur de falso criminaliter, sed hic non accusat crimi-
naliter, sed ciuiliter, scz vt pducẽs nõ pbet p ipsum intentionem
suam quare ego do consilium seu remediũ, z dico q iudex potest
sibi indicere multam sic fieri, ego bene scio q si petas edi instru.
vt possis cum die z cõsule fabricare, aut ponis falsum, nec ex loco
probaueris falsitatem qua dixisti, ego pecuniam tali p multa z
põt dicere decem vel quid voluerit. ar. C. qui accusare possunt z
qui non. l. iiij. Modo ego quero gratia huius, de quo instrumẽto
loquitur iste. §. nã de priuato nõ videtur, cum illud nõ faciat fidẽ
de publico nõ vz videtur: qz tunc nõ admittitur aliqua pbatio in
ztrium, vt. C. ad Velle. l. in antiqua. vt. C. arb. tu. l. cur. Sed tu di
ces q de priuato z publico põt intelligi, de priuato si non est pri
ugtum instrumentum respectu forte alicuius libri q probet qd
ego debeo. x. Titio z tale nõ facit fidẽ, nisi habeat subscriptionẽ
tuã z testiũ qui recognoscãt, z deponant ita esse, vt. C. q po. i pig.
habeãtur. l. scripturas: si de tali nõ loquitur hic. Est priuatum
instru. qd bene facit fidẽ circa eum a quo emanauit, vt. C. de pb.
l. instrum. de tali põt loqui iste. §. Sed quod etiam de isto priua-
tõ non possit intelligi probo. nã litera ista dt quod fides adhibet
instro, nisi testibus probetur cõtrarium, licet cõtra scriptura nõ
possit probari, nisi per aliã, vt. C. de non nu. pecu. l. generaliter.
ergo relinquitur quod iste. §. loquitur de isto priuato instrumen
7 to. Sed ego respõdeo z distinguo. Aut ego cõfiteor instrumen-
tum illud, z non possum reprobare illud per testes, sed p scriptũ
rã: z sic loquitur lex. C. de nõ nu. pec. l. generaliter. aut cũ priua
tum instrum. a me cõfectuz cõtra me producitur ego nego illud
de voluntate mea preceptum: z tunc illud possum reprobare p
testes: z de tali loquitur hic. Itẽ dico q de publico etiã intelligit,
sed quõ distinguo, aut ille in quem producitur cõfitetur illud de
voluntate sua prescriptam, z tunc nullo mõ potest probari cõtra
rium: z sic loquitur lex antiqua. Et ista ẽ differentia i priuato et
publico. nam vbi confiteor de priuato, nihilominus possũ repro
bare per scripturam: vbi confiteor de publico, nõ possũ reproba
re per testes nec etiã per scripturã vt dixi aut ille zquẽ produci
tur instrumẽtum publicũ negat illud de voluntate sua scriptuz,
z tunc z illud potest producere testes z instrumẽta vt hic, z pro
8 batur. C. de pb. l. precibus. Itẽ queritur in gl. quot testes suffi
ciant ad reprobãdũ instrumentũ: z dico quod circa priuatũ suf-
ficiunt duo. ff. de testi. vbi numer⁹. z hoc manu illi⁹ zquẽ pducit
scriptũ est. Si vero priuatũ instrumẽtũ est factum: tũc cõsidera-
bis quot sunt testes deponẽtes in eo. nã semper plene dbes rep
bare, z sic itellige. C. q po. i pig. ha. l. scripturas. sinõ qd testes
reprobãt publicum z primo qñ sit. nã z tabellio scribit nomẽ suũ
idem z in scriptis tres testes quatuor qui non deponũt, vt in p-
uato sed interrogatur tabellio an si ita sit, z ipse dicat sic omnino
est validũ vt in aut. de fi. instr. §. instrum. Sed magis adherent
sigillo: vñ dico q qd ista cõsistit in facto. nã persona tabellionis,
cuius fidei totũ cõmittitur, posset esse tãte authoritatis ad rep-
bandum instrumentum ab eo cõfectum, qd nõ sufficerent pauci
testes: aut si esset vilis persona: ita dico in sigillo q tale est sigillũ
z ita male custoditum q pauci sufficerent maiores, vt quia est si
gillum pedanei iudicis, z illud forte seruetur a quodam garco-
ne, arg. ad predicta. ff. de testib. l. ob carmen. z qui respondet qd
certum est hic nesciet qd diceret. Sequitur, sed prescriptũ. no. qd

presumatur omnia solenniter acta zc. Sz d q solẽnitate intelligi
9 tur: Rñdet gl. alibi z bene, quod de solennitate intrinseca. Et
est solẽnitas intrinseca vt substãtialia pri⁹ tractans, vt in stipula
tiõe est videre de cuius substãtia est iterrogatio precedẽs z rñsio
seques: z idõ si desit i instrumẽto interrogatio, presumitur inter-
b uenisse, b vt hic. Itẽ substãtia venditiõis est res pretiũ, vt ad em
10 ptionẽ z vendi. §. item pretiũ. vnde si cõtinetur in instrumẽto, vẽ
didi tibi talẽ, z tradidi, bene vz tale instrm. nam si non faciat mẽ-
tionem de pretio presumetur tamen venisse seu conuentum fuisse
11 per hunc. §. sed per solennitatem. de solennitate extrinseca nõ
presumit hic. vnde si cõtinet in instrumẽto q minor vendidit, nõ
psumeretur propter hoc interuenisse dcretũ. Itẽ si cõtinetur q
mulier fideiussit nõ presumitur qd renũciauerit illis, imo q hoc
dicit probet illud, vt. ff. de publi. quecunq. Itẽ pone petebã a te
decẽ tu simpliciter negasti. x. qz debebas v. tamen verũ est, si ideo
negasti. x. vt nihil dberes tunc falsum z lis cõtestaretur super v.
sed lex dt vbi quis rñdet sub verbis q possunt referri ad verum
z ad falsum, psumit res eum falsum dicere, nõ qd verũ est. Et de
eo qui dicit semissem possidere, interrogatus p q parte, respõdet
quadrãte, z certe potuit verũ dicere, si ideo dicit quadrãte, qz pos
sidebat semissem quid ergo videtur dixisse verũ vel falsum: Certe
lex dicit qd falsum nõ verũ: sic in tali casu isto ar. l. ff. de min. dota
12 te. §. cũ essez. Sequitur in litera. Alteri stipulari nemo põt. Hic
stat gl. interdũ alij acquirimus directã actionẽ, vt cũ filius stipu-
latur patri, sed certe nõ bonũ exemplũ, cum pr z filius eadem p-
sona censetur, vt. C. de impub. z ali. sub. l. vlt. Itẽ caue qd p aliũ
qui nõ est subiectus patrie vel dominice potestati nõ acquiritur
alij actio directa: nisi in mutuo: qz ẽt ibi per aliũ põt acquiri di-
recte, vt. ff. si cer. pe. l. certi condictio. §. si nũmos. z. C. p quas p-
sonas nobis acquiritur. l. vlt. Itẽ interduz stipulatur alij nec ac
quirim⁹ sibi aliquẽ sed nobis, vnde acquirim⁹ actionem vt quia
iserim⁹ penã, d hoc ponit i gl. exẽpla. Itẽ dt gl. qd si stipulor ita
pmittis mihi nomie talis recipiẽtis, vñ valeat, z acqrit mihi sti-
pulãti actio z ego teneor eã reddere ei cui⁹ nomine recepi. ff. mã.
si pcuratorẽ. Sz certe hoc verũ ẽi pcuratore stipulãtis: sz pone q
sic stipulat⁹ nõ habeat mãdatũ: certe de tali nõ pbat gl. imo. cre-
derem qd nõ valeret, cum intersit stipulãtis, quinimo interest tua
tibi nomine alieno recipiẽti solui. cum mãdatũ nõ habes, certe
nihil sed pcuratoris pene interest, vt ad impleatur mãdatũ. Se
quitur in litera, ei cui⁹ nihil interest. Sic ergo vides qd in pene
stipulatione nõ inspicim⁹ an intersit stipulantis, sed z hoc est. ff.
de arbit. l. aduersus. §. sed si tamen gl. soluit aut qz de pena cõ-
mittenda in casu vbi directe sit cõtrarium eius qd fieri debuit: z
tunc cõmittitur siue intersit non stipulantis. Et sic loquitur iste.
§. aut quia de cõmittẽdo penã casu vbi indirecte sit contrarium
eius quod fieri debuit: z tunc nõ cõmittitur nisi intersit. Et sic lo
quitur lex aduersus. Sed caue ad hoc quod dicit glo. directe vel
indirecte. nã tu posses male intelligere nã pone ego z tu cõpro-
misimus in arbitrum, z sub pena, tu petis deinde a fideiussore
meo nõ a me: z fideiussor nõ sit habitur⁹ regressum circa me: cer
te hoc nõ petis a me directe nec indirecte. vnde dico qd in l. ad-
uersus tũc obmitte psequitur. Sequitur. Penã eñi cum stipu-
latur quis nã dicit gl. singulariter stipulatus: qz ex pacto nudo
incõtinẽti apposito nõ possit peti pena sicut nec vsure qd pacto
nudo zuẽto peti possent cũ effectu. C. d vsu. Sic ergo nudo pacto
pena cõuẽto ñ põt peti. vt. ff. d seruis exportãdis. l. serui. Sic er
go videtur mẽtiri gl qd pena cõuenti nudo pacto nõ petitur: z si
esset nudum pactum z oppositũ iuxta zctuz. nã hoc dicit leges
quas ipsi adducunt. Sed certe hoc non est verũ simpliciter. Di-
co qd leges ab eo cõducte dicunt in suis casibus: vbi enim pena
pacto cõmittit loco vsurarũ iuxta cõtractũ i eo casu vbi ipse ii
re nudo pacto non debẽtur, tunc verum dicit gl. Et sic loquitur.
C. de vsu. l. j. sed vbi pena promittitur nudo pacto loco vsurarũ
que vsure ex tali zctu debentur, qd possent peti nudo pacto: sic
ex eodẽ modo pena apposita, nec obst. l. de ser. expor. l. serui q
loquitur qd pena fuit cõmissa ex nudo pacto apposita iuxta con
tractum venditionis, z tunc põt peti qñuis vsure ex tali contra-
ctu nudo pacto cum sit contractus bone fidei: qz hic ideo ppõ
bium euentũ pene cõmissionis non ideo fuit pena pmissa nisi su
spendere seruus, z ideo dicimus qd nudo pacto nõ petetur ibi.
Sequitur. Que sit qñtitas. Sed queritur vsq ad quã quantitatẽ
possit peti: Quidã dicunt de pena põt peti que excedit duplum
sortis pmisse. Alij dicũt q pena nõ excedit quadruplũ põt peti.
Alij distingũt, z in hoc gl. cõsentit, aut pena pmittit p noia qñti-
tatis, z hoc dico q põt peti pena quãtuncunq sine excedat, siue
non. Sz certe hec diffinitio nõ vr pbabilis: qz sic esset imponere
legẽ verbis z nõ rebus: qd esse non potest. C. cõia de leg. l. ij. z de
vsu. l. vl. z ideo dico q qualis sit pena pmissa talis petat. Quid
rñdet ad arg. pone actionẽ. §. oĩs. Resp. ibi loqtur de pena quẽ
tionali q devolũtate ptiũ põt taxari magna vel parua, cũ glibet
sit iuo

sit moderator ⁊ arbiter in re sua.C.man.l.in re mandata.nunc
conuinco quod iste.§.stare nō potest.nam tu dicis quod si stipu.
lor sic,ꝑmittis Titio decē,⁊ si Titio decē nō dederis, ꝑmittis
mihi quinque noīe pene,⁊ dicas ꝑmitto,qđ possum petere penā
quantacunque sit,sed contra.l.dt quod pena subijcitur obliga.
tioni pecuniarie nō valet nisi vsq₃ quantitatem legitimarū vsu.
rarum:ergo male dr qđ petatur quantacunque sit,vnde appon[it]
tur.ff.de ac.emp.⁊ ven.l.Jul.§.ibidē. Ego rn̄deo ꝑ intereptio
nē,⁊ dico qđ in casu huius.§.non est obligatio pecuniaria.nā bn̄
scis cum dico ꝑmittis mihi dare decē Titio,inter me ⁊ te nō est
contracta obligatio super pecunia.na₃ tu nō es mihi obligatus
ad pecuniā,s₃ es mihi obligatus ad factu₃,qđ est,vt des pecuniā
Titio:sed si dixissem sic,ꝑmittis dare mihi decem ⁊ tu dices sic,
hic indubitāter esset obligatio pecuniaria.Nā dico qđ sic ꝑmisi.
sti mihi decem:quare peto vt des mihi decē. S₃ in casu alio nō
est sic:q₂ tunc dicerem si esset efficax,ꝑmisisti mihi Titio dare
decē,quare peto vt adimpleas mihi factū illud qđ est Titio da.
re decē,hoc est,inter me ⁊ ꝑmittentē nulla est obligatio pecunia
ria:q₂ mihi ad nullā pecuniā es obligat⁹; est ergo hic obligatio
facti:nō pecunie:⁊ ideo pena apposita pōt peti qualiscūq₃ sit.ff.
de act.ven.⁊ em.l.Lucius.⁊ q₂ in p̄misso exēplo ꝑmittis mihi
qđ dabis illi pecunia₃,nō sic in obligatione,s₃ factū habes.ff.de
verb.ob.l.homo li.§.vlt. Si nō ꝑmisisti, mihi tūc nō valet pena
apposita,nisi quantū esset in modu₃ vsurarū legitimū. S₃ pone
qđ in stipulatiōe penali,loco pene inseratur factū vel species,q̄d
erit cū fuerit insertū iuxta obligationē pecuniariam:Quidā di.
xerunt qđ factū petitur quantumcunq₃ sit,⁊ similiter petet spe.
cies quantacunque sit. Primo ponas exemplum,ꝑmisisti mihi
decē,⁊ si nō dares mihi decē, ꝑmisisti mihi facere domū noīe pe
ne:ita pena cōsistit in facto. Pone exēplum similiter in specie.
si nō dares illa decē,ꝑmisisti mihi noīe pene equum ⁊ ita pe.
na est in specie. Dixerūt quidā hic qđ vtraq₃ pena pōt peti,vt ea
que in facto,⁊ ea que in specie,quātuncunque excedit modū legi
timum vsurarum. Sed ego probo qđ ex quo factum excedat le.
gitimas vsuras,qđ nec petent quatenus est.ī.nec quatenus mo
dum excedat legitimū nam quatenus excedit,planū est qđ inuti
lis sit pena. Quo ad hoc ergo dicen dū,qđ excedit vitiet vtile,qđ
4 est iuxta modū legitimum.† Qđ cu₃ inutile vitiet vtile in indiui
duis:vt ff.de arb.l.Pedius,sed facta sunt indiuidua.ff.ad lege₃
falc.l.triginta.⁊ ff.de verb.ob.l.an ea.ergo in facto illud inuti.
le qđ excedit vitiabit illud qđ est vtile,quatenus nō excedit cā
sit vnu₃ ab alio indiuiduu₃,vt dictu₃ est quare vtile ꝑ inutile vi.
tiatur. Idē dico de specie pene noīe ꝑmissa loco obligatiōis pe-
cuniarie qđ si excedit modu₃ legitimu₃ qđ in totum erit inutile,
cum species sit indiuidua:vt ff.de condi.inde.l.si non sorte.§.j.
ergo rōne p̄dicta vtile vitiabitur ꝑ inutile. Quid igit̄ dicemus:
Dico factū pene noīe promissum quantuncunq₃ sit petitur,⁊ qđ
si excedit facti estimatio legitimas vsuras,nō audietur. Itē di.
co ꝙ species pene noīe ꝑmissa si excedit modu₃ legitimu₃ vsura
ru₃ cōicabitur inter ꝑmissorē ⁊ stipulātē eis nō ꝑ parte qua ex
cedit sic ꝑmissoris ꝑ parte q̄ nō excedit sic stipulantē,⁊ ante par
tē p̄dicta rn̄deo ad brocardicū vt in ea responsione patebit,ꝑbo
p̄dicta ⁊ dico sic,qđ vbi q̄d excedēs est inutile ꝑ legis taxationē
vt in casu nostro,pena apposita quatenus excedit modu₃ taxatū
vsurarum,est inutilis:⁊ hoc dico qđ illud inutile excedens legis
taxationē ꝙ sic ꝑbo.sicuti taxat⁹ est modus legādi ꝑ legē vt s.te
neāt legata vsq₃ ad dodrantē,vltra nō. Pone ergo qđ taxator le
gauit seruitutes que sunt indiuidue tantasqđ excedunt dodran
tem,nunquid inutile qđ excedit legati taxationem, s. dodran.
tē,vitiabit legatū,quaten⁹ est iuxta dodrantē:⁊ certe nō,imo le.
gatarius petēs seruitutē in totū ⁊ quaten⁹ excedūt, ⁊ quatenus
nō:s₃ tn̄ nō auditur nisi offerat illud in quo excedūt dodrantē s₃
in parte:ita factū pene noīe ꝑmissum loco obli.pecuniarie etiā
si excedat taxationē legitimarū vsurarū petetur in totū si tn̄ non
audietur,nisi offerat illud in quo excedit modū legitimū vsura
rū.ar.ꝑ optimū ad hoc.ff.le.ij.l.cū filius. Si vero stipu.penalis
est in specie dādi,⁊ excedat taxationē leuissimā,tunc dico cōmu
nicabitur:ꝑbo sic.nā sicut taxatus est modus legitim⁹ vsurarū,
ita taxat⁹ est modus legitimus donationis:q₂ vltra trecētos au
reos nō t₃ donatio facta nisi cū insinuatione. S₃ pone qđ det̄ spe
cies q̄ excedit trecētos aureos,nunq̄d illud inutile qđ excedit vi
tiabit totū:Certe dt lex ꝙ nō,imo cōicabitur species nā ꝑ parte
qua excedit species dom⁹ forte ꝑ ea parte erit donātis:ꝑ parte
vero q̄ nō excedit erit donatoris,sic eni₃ erit in casu nostro ꝑ.l.C.
de do.l.sancim⁹ Sequit̄ in litera,nisi tantū spaciū ⁊c.gl. hic po
sita vr̄ ponere differētiā inter species ꝑmissas ⁊ q̄titates,dicēs
ꝙ si sit q̄titas ꝑmissa tātū tp̄s dat̄ ꝯdemnat⁹ in actione ꝑsonali:
vbi vero species est ꝑmissa nō dat̄ tātū tp̄s ⁊c.s₃ tale ꝙ magis pōt
intelligi,q̄₃ alia locutiōe exprimi. Et sic vr̄ innuere ꝙ ꝯdēnatis
in actiōe reali nō det̄ quadrimestre tp̄s,eo ꝙ diuersificat tp̄s in
spē ꝑmissa soluēda a tp̄e q̄titate ꝑmisse petēde,ꝙ est ꝯ illud.ff.de
vsur.l.in fideic.Et ꝑ hoc dico idē q̄titatib⁹ ꝑ speb⁹ ꝑmissis,
distinguendo tn̄:aut tu eris de tp̄e qđ exigitur ad cōmodu₃ con.
trahen. Et de isto tp̄e loquuntur prime oppositiones in gl.post
te qđ dabitur tp̄s modicum qđ magis pōt econtra,sed si pōt in.
tellectu capi,tūc pōt exp̄mi,cū nō sit difficile exprimere,ex quo
in mēte captū est:Resp.qđ lex intendit sic,nā ea que ꝯm facti va.
riationē ꝑpter singularitatem non possunt diffiniri per legisla
torē,seu exprimi,ista talia possunt cu₃ intellectu capi a iudice co
rā quo de facto versat̄.⁊ hoc est qđ dt lex alibi.qđ iudex cogno.
scens de facto melius pōt intelligere qualiter debeāt testes exa
minari,quā iurisc.possit hoc aliqua lege diffinire.ff.de testi.l.iij.
§.magis scire. Si ergo dr qđ aliqua possunt intellectu capi,s.a
iudice corā quo de hoc specialiter agitatur, quā aliqua locutiōe
exprimi a iurisconsulto generali. Secunda diffinitio, Alij dicūt
qđ cum istud tp̄s non sit lege diffinitu₃, est arbitrio iudicis relin
quendum:qđ intellige sic,iudex posset arbitrari an preteritū sit
tp̄s vel non a quo mora inducitur:nō autē intelligas qđ sit in ar
bitrio iudicis de tp̄e indulgendo ad morā contrahendo: q₂ hoc
esse nō pōt,aut tu queris de tp̄e prefinitio eundo a iudice solutio
ni. Et illud est quatuor mēsium,⁊ de hoc vidistis s̄.de verb.obl.
§.j.q₂ nedum principale,persona verbis obligantur imo inter
cedentes ꝑ eis,s.fideiussores: ideo merito sub tractatu de ver.
ob.de his ponit.⁊ no.qđ fideiussores: ideo q̄nq₃ cōfirmationes
locantur vt in auth.e.§.⁊ non solum.q̄nq₃ ꝯm actio.vt ff.de euic.
l.illud. Itē nota qđ dr.ī.§.j.vbi dicitur non refert interueniant
fideiussores naturali vel ciuili obligatione.nam in vtroq₃ obli.
gantur fideiussores,l₃ diuersimode:q₂ in ciuili eandem h₃ obli.
gationem fideiussor quā reus.vt C.de non nu.pec.l.si.in fi.s₃ in
naturali nō,sed obligatur cū effectu vt ff.de fideius.l.fideiussor
obligatus.§.fi.⁊ de iureiur.l.fi.⁊ est ratio diuersitatis ꝯm quos.
dam:q₂ ciuile debitum nō pōt constitui sed naturale sic:vt ff.de
excep.confes.l.j.in fi.⁊ l.iij.quod non placet ideo dic aliud in ci.
uili obligatione q₂ exēpto vt ff.de actio.empti.l.ij.⁊ est ratio qua
re in ciuili magis cōpetit actio quā in naturali q₂ ius ciuile ma.
gis proprie quam aliene prouidit,ex quo sunt perdite actiones
ꝯm gl.Jac.contra.

ADDITIONES.

a ¶ In quo ad interesse. Adde nū quid obligatio que succedit ad
interesse post mora₃ succedat alternatiue an copulatiue. Bar.in
l.j.ff.de actio.em. Et qualiter cōmittatur obligatio ad interesse
in obligatione facti,⁊ q̄n vide eu₃ in l.stipulationes non diuidun
tur colla.x.versi.Quinto loco quero.ff.de verborum obliga.

b ¶ Presumitur interuenisse. Adde Bar.in l.sciendū.ff.de ver.
ob.vbi etia₃ declarat que sit solēnitas intrinseca,⁊ q̄ extrinseca.
Et nunquid solennitas extrinseca presumat̄, vide do.Jas.in d.
l.sciendū.col.ij.ver.iuxta p̄dictas op.vbi ponit regulā negati.
uam qua₃ limitat xj.no.modis.⁊ quid de solennitate intrinseca,
nūquid p̄sumatur,vide eundē Jaso.ix.col.ver.Secūda regula.
vbi facit regulam affirmatiuam.qua₃ etiā limitat,v.no.modis.

¶ De fideiussoribus. Rubrica.

1 ☞ Fideiussores solent in contractibus adhereri ⁊ quare.

1 **Pro eo qui promittit so**
lent alij obligari ⁊c.† Et est sciēdum ꝙ in cōtra.
ctib⁹ ideo adhibētur fideiussores vt hic:q₂ inter
est creditorū plures habere obligatos.ff.de li.
beratione legata.l.quarta. Similiter litera fi.
deiussor non solum ipse obligatus permanet sed etiam hereden
suum obligatū reliquit. Sed quid si pater fideiussor in actione
que est ex maleficio,nūq̄d hr̄dē obligatū reliq̄t:gl.dt qđ non.sed
tu distingue:aut principalis obligatio est obligata morte p̄ris
eiusdē fideiussoris,vt i eo casu nō reliq̄t obligatū hr̄dē:aut obli.
gatio principalis nō tollit̄ morte ⁊ tunc accessoria:⁊ sic loquun
tur iura allegata in glo.ff.si quis cau.l.si cum. Sequit̄ in litera.
Singuli insolidū tenentur. Tn̄ vt hic se.
quitur cōmodum diuisionis,sed gl.querit,si vnus soluat solidū
nunquid poterit repetere,saltē quo ad partem pro qua poterit
petere diuisionem: Ego rn̄deo,⁊ dico qđ non,q₂ dixit.l.qđ fide.
iussor.l.si testm̄.§.j. Itē querit gl.an illa exceptio sit dilatoria,
an peremptoria.nec ob.litera hic posita que dicit eā litiscontē.
tp̄e opponi. Circa hoc tn̄.s.quo tp̄e opponi possit fuit triplex o.
pinio. Quidam dixerunt ꝙ etiā post sniam pōt opponi ista exce
ptio.ff.de fideius.l.si fideiussores.§.fi. Sed certe lex illa nō facit
ad propositum:nam loquitur in beneficio cessionis quod potest
peti post sententiam:⁊ est ratio:quia per ipsius petitionem non
retractatur nec in toto nec in parte:hic nos loquimur de benefi
cio diuisionis,quod si peteretur post sententiam, retractaretur
saltem sententia pro parte eius.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN